

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. avgusta 1873.

O b s e g: Kako po toči poškodovane nograđe ravnati. — Velika korist lončenih ceví za vodotoke. — Delitev premij za goveda in konje na Štajarskem Vranskem. — Na Triglav. — Španija, Francija, Avstrija. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako po toči poškodovane nograđe ravnati.

Našim Dolenjcem v prevdarek.

„Novice so v 33. listu prinesle svèt, kako po toči poškodovane trte ravnati.

Nasvet ta meri le na navadno, rekel bi, čisto majhno poškodovanje, v katerem je mlada, enoletna trta še ostala. Al kjer je škoda tako vsestranska, ne more oni nasvet obveljati zato, ker letnega trstja več nimamo, katero bi se obrezati dalo.

Vinogradom Tržke gore, Razbore in enemu delu Grčevja 19. julija po toči storjena škoda ne dá se popisati; ne verjel bi nikdo, kdor kaj tacega sam ni videl.

Lubje (skorja) je s trt popolnoma odrušena; mladike, katere so letos pognale, so čisto pobite; s tem jim je pa poglavitni del muzga odvzet tako, da morajo v kratkem vsi poškodovani deli vsahniti.

Res je to, da vnovič poganja poškodovana trta prav lepo in celó trta, skorje popolnoma obropana, posebno konec vej, lepo poganja. To pa je krivo, da naši neizurjeni, v tem položaji brez sveta stoječi posestniki vinogradov se zeló motijo. Če kedaj, gotovo se sedaj kaže pomanjkljivost pravega, teoretičnega, poduka v vinoreji.

Vsaj se vendar pri umetnem kroženji (Ringeln) le malo skorje odvzame ter krožna vejica odvrže, ker nima več moči. Kdo tedaj more misliti, da bodo popolnoma pokvarjeni deli okrevali se in moč rasti dobili?

Ako se hoče vinorejstvu korist donášati, morajo se nove močne, ne pa hirajoče trte zasaditi, zatoraj nas mora naša velika nesreča, katero smo doživeli, le učiti, da naše posebno prizadetje naj to bode, da popolnoma zdrave in močne trte zasadimo in ohranimo. To se pa nikakor doseči ne dá, ako poškodovane trte zanemarimo in pustimo, da rastejo, tako rekoč tje v en dan.

Moji, na Tržki gori ležeči vinogradi so tako vničeni, da v vseh, akoravno je moje posestvo ondi eno največjih, bom pridelal samo 21 grozdov muškaterja, kateri so pri hiši v zatišji, in pokopan bi bil popolnoma, ako ne bi umetno gospodaril.

Jaz dam namreč trti vse nove mladike, razun dveh, kateri na nepokvarjenem lesu stojite, iztrebiti, in eno prikrajšati, da tako pogon mladike zmanjšam in rast poglavitnih in stranskih trtnih očes pospešim. To delo vodim sam, imam pa tudi najizvrstnejše delavce, kateri svoj posel dobro umejo, v najemu,

kajti resnica je, da takega dela vsaki ne ume in potreba je popolne vednosti in izurjenja, kjer se morajo nove trte skrojiti, pri navadnem obrezovanji se pa že gotova trta najde; pri ti priložnosti se sparoma trte in vsi drugi pokvarjeni in viseči deli odrežejo. Za to obrezovanje se jaz vže več let trtnih škarij iz Kremža (Kremser Rebenscheere) poslužujem, katere najmočnejše trte odrežejo brez žage; 8 delavcev potrebujem na oral.

Razume se pa samo po sebi, da se nove mladike morajo po dolgem privezovati, zato, ker so večidel iz starega lesa pognale in so tako šibke, da se lahko vlomijo in pokvarijo.

Dal bom v vinogradu kopati in precej jeseni po moči pognajiti, da tako pomnožim rast trti in plevél zadušim.

Galibog, da sem sam v naši okolici in tako rekoč bela vrana, da na omenjeni način vinograde, poškodovane od strašne toče kot kurje jajca debele, obdelujem. Po mojem prepričanju korajža in poskušnja veljá.

Ni prijetno ne, celi božji dan v vročini od 30—32 stopinj pripognjenemu delati in se na solncu pariti; al brez truda ni vžitka. Tudi jaz letos ne bom vžival sadú, za katerega sem se jako trudil, vendar pripravljam si pa pot do boljšega prihodnjega pridelka. Vsaj ni to nobena novina, marveč je sto let navadna starina, da vsak pameten vincar dá spomladi in poleti vse one izrastke, kateri bi utegnili trto slabit, odstraniti, — in ravno to je, kar si jaz storiti zdaj prizadevam. Vprašam tedaj: je li to kaj novega?

Jaz sem to svoje ravnanje baronu Babo-tu, vodju sadje in vinorejske šole v Klosterneuburgu, enemu najumniših in v vinoreji najbolj skušenih mož po časniku „Weinlaube“ v šte. 15. t. l. naznanil. Slavni Babo se sklada z mojimi mislimi popolnoma, zatorej kolikor dela še nisem dovršil, hočem ga dovršiti nemudoma, akoravno čas za to ni kaj ugoden.*)

Vže zdaj se pa vidi, da je moje početje pravo, kajti rast v mojih nogradih je veliko lepša kakor ona mojih sosedov, kateri si bolj dopada, roke križem držati in po šegi Turkov klicati: „Alla (Bog) je velik“. Jaz pa

*) Po nasvetu kmetijske podružnice Novomeške je centralni odbor družbe kmetijske s pritrdjenjem zastopnika c. k. deželne vlade in deželnega odbora dovolil g. Ogulinu primerno podporo za potovanje v Klosterneuburg in na Dunaj v razstavo, da se ondi še osebno prav na tanko posvetuje z učenimi in skušenimi vinorejci o pomoči za tako silno poškodovane vinograde Dolenjske in se to potem v tisknem kratkem poduku razglasi.

pravim: človek pomagaj si sam, pa upaj, da te potlej tudi Bog zapustil ne bode.

V Novomestu 19. avgusta 1873.

Anton Ogulin.

Obrtnijske stvari.

Velika korist lončenih ceví za vodotoke.

Pod naslovom „gospodarsko-obrtnijske stvari“ so „Novice“ v svojem 29. listu prinesle sestavek o mašini za izdelovanje ceví za drenažo in sploh za napeljavanje vode, katero je c. k. kmetijska družba od sl. ministerstva kmetijstva dobila in meni za poskušnjo izročila.

Vodó po lončenih cevih napeljavati, je sicer že stara reč, a nekdamer ceví niso tako dobro skleпали, kakor sedaj, ker niso vedeli, kaj je cement ali okameneni kit, ter so večidel kitali le z ilovico in ceví delali le po en čevlji dolge. Pri kitanji z ilovico zaredile so se pa v cevih rastlinske koreninice, vsako leto več, da voda končno ni mogla naprej; zabasan je bil cel vodotok. Zato smo v mnogih krajih stare ceví iz zemlje vzeli, moje z mašino delane vložili in s cementom zakitali. Stare ceví, izpod zemlje vzete, pa nam kažejo, da dolgo časa dobre ostanejo; po sto let stare smo iz zemlje vzeli in posušili, in glejte, ravno tako so zvonile, kakor nove, ravnokar žgane; v sto letih se tedaj v zemlji in vodi prav nič niso spremenile.

Jez v veliko srečo za našo deželo to štejem, da je sl. kmetijska družba to mašino poskrbela, kajti, dragi bralci, pomislite le, koliko tavžent in tavžent sežnjeven lesenih ceví je do sedaj v zemlji zgnjilo, a vendar je mnogo slabēja voda po njem tekla, kakor po lončenih cevih, po katerih je voda ravno tako friška in mrzla, ko da bi iz trde skale tekla in ima zato tudi popolnoma dober okus.

Dasiravno tedaj, kakor je gori omenjeno bilo, ceví same na sebi nič novega niso, je vendar to novo, kako se cev v cev vtika.

3 čevlje dolga cev ima vsaka svoj natik ali bučico, v katero se dve ceví natakneta; vampa je bučica okrog enega palca, in na vrhu ima luknjo, v katero se cement vlije, da je vse lepo polno; cement v bučici tako trdno drži, da, če je vodotok tudi tisoč sežnjeven dolg, je ravno tako trden, kakor da bi bila ena sama cev, kajti cement naglo okamení, in če voda še tako tišči, vendar nič ne odjenja.

Kdor želi, bodi-si posamezen gospodar, ali cela vas, ali cela soseska, takih ceví dobiti, naj blagovoli se pri meni ali ustmeno ali pismeno oglasiti. Jez imam obilno število mnogovrstnih ceví vže narejenih, tako, da se dobra in okusna voda v več vasí lahko vpelje.

Mašina dela lukinje petere velikosti. Dajem ceví po nizki ceni, skorej na pol bolji kup, kar lesene veljajo; tako, na priliko, dajem ceví s takimi luknjami, kakor se lesene vrtajo, po 60 kr. seženj z bučico, na svojem domu.

Tudi jih po zahtevi sam vložim in s cementom zakitam; tako pa cena omenjenih ceví na 1 gold. seženj stane. Po tem gré cena ali naprej ali nazaj, po velikosti luknje.

Konečno naj omenim še drenaženje.

Drenaža je to, če se take ceví v močvirne travnike vložijo, da vodo na-se vlečejo; sploh se take ceví za vsak močviren svet izvrstno dobro rabijo. — Tudi takih imam več tavžent sežnjeven po prav nizki ceni napravljenih, in sicer: za malo drenažo seženj po 20 kr. in z veliko po 30 krajc. na svojem domu.

Kdor želi kaj taci imeti, naj se, kakor vže omenjeno, oglasi pri meni; po zahtevi jih pošljem ali po železnici ali po drugi poti.

V Kokrici nad Kranjem.

Andrej Net,

po domače Mihovec, posestnik.

Delitev premij za goveda in konje na Štajarskem Vranskem.

Na Vranskem bo 11. dne prihodnjega meseca septembra slovesna razstava konj težkega (Noričnega ali Pinggavskega) plemena iz Vranskega, Gornjegradskega, Šoštanjskega, Celjskega, Konjiškega, Šmarskega in Laškega okraja.

Razdelilo bo društvo za povzdigo konjereje na Štajarskem pri tej razstavi sledeče premije:

Kobilam s žrebeti od 5 let naprej, — *4letnim kobilam*, o katerih se dokaže, da so po cesarskem ali od gosposke potrjenem privatnem žrebcu vbrejene, in pa *3letnim kobilam*: eno deželno darilo s 60 goldinarjev, eno z 25 gold., eno z 20 gold., eno z 15 gold., 4 darila pa po 12 gold.

Dalje se bode dalo

žrebicam: eno darilo z 20 gold., eno z 16 gold., eno z 14 gold., dve darila pa po 12 gold.

Žrebcem od 1 do 2 leti starim: eno darilo z 20 gld., eno z 16 gold., eno z 14 gold., eno z 12 gold.,

skupaj 244 gold. v srebru in 60 gold. v bankovcih.

Ta dan bo tudi okrajna razstava domače goveje živine, pri kateri bo Vranski okrajni odbor po razsodni komisiji razdelil sledeča darila:

Bikom od 1½ do 3 leta starim 2 premiji po 30 gold., — eno premijo po 25 in eno po 20 gold., eno po 15 in dve premiji po 10 gold.

Kravam s teletom ali pa *brejim* do 6 let starim: dve premiji po 25 gold., dve po 15 gold., dve po 10 gold., in dve premiji po 5 gold.

Telicam od 1 do 3 let: dve premiji po 25 gold., dve po 15 gold., dve po 10 gold., dve premiji pa po 5 gold.

Goveja živina mora doma izrejena in Miricodolskega (Mürzthaler) ali Marijadvorskega (Mariahofer) plemena biti.

Naša živinoreja napreduje, ker okrajni zástop vsako leto živinsko razstavo za Vranski okraj napravlja in iz okrajnega zaloga za povzdigo živinoreje prav zdatno podporo daje.

Ozir po domovini.

Na Triglav!

Toda glej! — z močmi osode
Ni zaveze, ni pogodbe!

Družbica čveterih prijateljev (gospodje Josip Križaj, Josip Hanuš, Hinko Žarek in pisalec teh vrstic) je v soboto popoldne 9. avgusta se podala po Rudolfovi železnici na pot, da bi obiskala slovenskega velikana. Ob 6½ uri bili smo že v Mójstrani v gostilni „Šmercevi“. Voditelja Janez Klančnik (Šimenc) in France, Šmerčev sin, bila sta že pripravljena. V gostilnici dobili smo gosp. prof. Kandernala, ki kmalu obljudi z nami iti. Namen, nemudoma odriniti v hrib, in v zadnji novi koči prenočiti, nam pa Šmerek odsvetuje, rekši, da kočá ima streho podrtó in znotri nima nič priprave; ako pri meni večerjate in proti 9. uri odrinete, pa po poti večkrat se spočijte, lahko ste že ob 5. na vrhuncu. Nasvet se enoglasno sprejme.

Ich suche nicht das Mandat, sondern ich habe mich zu dessen Uebernahme bereit erklärt, als ich darum ersucht wurde, weil ich mich in einem so wichtigen Momente dem Dienste des Vaterlandes nicht entziehen wollte. Ich werde daher auch nicht um ein Vertrauen bitten, das mir nicht spontan entgegen gebracht wird, und neidlos eine andere Persönlichkeit auf dem Platze sehen, der früher mir zugedacht war, sobald die Majorität der Wähler in derselben eine bessere Vertretung ihrer Interessen zu finden hofft. Nach meiner Anschauung, und ich glaube, Euer Hochwürden dürften mir hierin beistimmen, kann in einem solchen Falle, in dem sich zwei Fraktionen einer und derselben Partei gegenüber stehen, nur Eines den Ausschlag geben, der Patriotismus. Dieses Gefühl, und nicht persönliche Sympathien und Antipathien muss die Minorität bestimmen, ihre Wünsche jenen der Majorität unterzuordnen, damit nicht der alte Wahlspruch: „duobus litigantibus tertius gaudet“ eine neue Bekräftigung erhält. Suchen Sie daher unter dieser Fahne für die Einigung der feindlichen Brüder zu kämpfen; sie dürfte Sie am sichersten zum Siege führen.“ —

Zdaj pa naj ves nepristranski svet sodi, kakošen „resnicoljub“ je „Slov. Narod“, ki o tem pismu svojim „vernim“ z mastnimi črkami poroča, da Hohenwart slovenskega narodnega programa ne podpiše i se sploh na nič ne veže, temuč samo mandat sprejme.

Tužna domovina, ki nam je take sleparje rodila!

A. D. Pivčani.

Gospodarske stvari.

Predivstvo na Kranjskem.

Spisal Piskár.

(Dalje.)

Da razvidimo še bolj od druge strani surovi pridelek in razmero, koliko v vsaki gori navedeni deželi zemlja dá, naj sestavimo še primer, koliko priraste v vsaki posebej prediva in semena na prostoru avstrijskega orala in koliko vrže surovi dohodek.

Irska pridelava 890 funtov prediva po

40 kraje 356 gold. — kr.

Glavice so vredne za pičo 22 „ — „

Dohodki znesó skupaj 378 gold. — kr.

Stroški pa 218 gold.

Jim ostane dobička 160 „

Belgija pridelava 614 funtov prediva

po 41 kraje 251 gold. 74 kr.

Semena 10 vaganov po 7 gld. 60 kr. 76 „ — „

Dohodki znašajo skupaj 327 gold. 74 kr.

Stroški pa 109 gold. 74 kr.

Jim ostane dobička 218 gold.

Na Nemškem pridelajo 546 funtov

prediva po 45 kraje 246 gold. 70 kr.

Semena 6¹/₁₀ vaganov po 6 gold. 39 „ 60 „

Dohodki znesó skupaj 285 gold. 30 kr.

Stroški pa 169 gold. 30 kr.

Ostane dobička 117 gold.

Na Českem pridelajo 630 funt. pre-

diva po 30 kr. 189 gold. — kr.

Semena 6 vaganov po 6 gold. 60 kr. 39 „ 60 „

Dohodki znesó skupaj 228 gold. 60 kr.

Stroški pa 118 gold. 60 kr.

Ostane dobička 110 gold.

Na Kranjskem pridelamo 680 fun-

tov prediva po 28 kr. 190 gold. 40 kr.

Semena 8 vaganov po 6 gold. 48 „ — „

Dohodki znesó skupaj 238 gold. 40 kr.

Stroški znesejo pri nas 172 gold. 50 kr.

Nam ostane dobička 65 gold. 90 kr.

Iz teh primer razvidimo in se učimo marsikaj, posebno pa vidimo, da v pridelovanju ste Irska in Belgija na najvišji stopinji. Irska pridelava celó viši pridelek memo Belgije in le sila visoki stroški pridelovanja in izdelovanja na Irskem so vzrok, da ima Irska manj čistega dobička kot Belgija. Od druge strani so pa stroški v Belgiji sila nizki, in vsled teh nizkih stroškov, in ker ima pridelek ličnost in visoko ceno, je Belgijancem mogoče tako visok dobiček si pridobiti. Na Irskem pridelajo razmerno največ prediva, semena pa ne, ker s tistim lanom, ki je za predivo, ne čakajo, da bi seme dozorelo, marveč imajo glavice le za živinsko pičo. Lan za seme pa posebej rujejo in ga dadó popolnoma dozoreti. Belgijanci pa pridelajo vse skupaj, predivo in seme, in sicer semena jako obilno.

O poslednjih treh primerah na Nemškem, Českem in Kranjskem pa smemo sploh reči, da so si v surovem pridelku precej enake, in da se mi smemo in moremo z Nemci in Čehi meriti, da! v obilnosti pridelka prekosimo še une in te. Edini razložek je ta, da Nemci in sedaj že tudi Čehi pridelujejo precej ličnejše in toraj dražje predivo, memo nas, toda to tudi mi moremo doseči, ako nastopimo pot napredka.

Iz vsega tega moremo pa spet mnogo razmišljavati in marsikaj se učiti.

Statistika čebelarstva v Avstriji.

Pod tem naslovom naš novi časnik „Slovenska čebela“, od katerega smo dozdej 3 liste dobili, zanimivo popisuje stan čebelarstva v našem cesarstvu in med drugim pravi:

„Po vsej srednji Evropi se čebelarji gotovo z žalostjo spominjajo 1870. leta, ter si skušeni prezimovanja čebel gotovo več ne želijo. Po nekaterih deželah, kakor ravno na pr. po Koroškem, Kranjskem, Hrvaškem i. dr. je zima tretji del, tudi polovico panjev pokončala. Cena medú je poskočila po marsikaterih deželah na 20 do 30%. Resnica je pa, da po Nemškem, kjer je sploh Dzierzonski panj v navadi, niso tisto leto tolike škode trpeli, kakor pri nas. Tu pa je tudi naloga našega delovanja, ker gotovo je, da pridelki so stanovitiši pri čebelarstvu s premakljivimi, kakor z nepremakljivimi satniki; zato namreč, ker pri Dzierzonovem panju se dá pri nenavadnih okoliščinah, na pr. zimi itd. marsikaj pomagati, pri družih pa nič.

Tu bi bilo gotovo truda vredno na tanko pozvedovati, v kaki primeri je po deželah čebelarstvo s premakljivim proti nepremakljivemu delovanju.

Če v naslednjih številkah poskušam malo k temu pripomoči, naj to ne velja kot pribita resnica, ampak le kot mali pripomoček k daljnemu pozvedovanju. Jaz navodim le kar številke razposlanih čebelnih panjev v razne dežele, ter mislim, da se ne motim, če dostavljam, da, kjer je večja ljubezen do umnega čebelarstva, ondi je tudi večje število Dzierzonovih ali po njegovi sistemi prenašenih panjev.

Od skupnega števila razposlanih panjev je šlo v dežele našega cesarstva 40% in sicer:

V Šlezijo 384 panjev ali 2.2% vseh leta 1869 naštetih panjev; na Moravsko 716 panjev ali 1.1%; na Cesko 870 panjev ali 0.6%; na spodnje Avstrijsko 248 panjev ali 0.4%; na zgornje Avstrijsko 162 panjev ali